

KUNNALLINEN TERVEYDENHUOLLON TÄYDENNYSKOULUTUS VUONNA 2004

Lainsäädännön muutokset vuoden 2004 alusta

Vuoden 2004 alusta tulivat voimaan terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskeva kansanterveyslain 41 §:n ja erikoissairaanhoidon lain 10 §:n muutokset (992-993/2003) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1194/2003). Säännösten mukaan työnantajan tulee huolehtia siitä, että terveydenhuollon henkilöstö osallistuu peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen riittävästi heille järjestettyyn täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutuksella tarkoitetaan täydennyskoulutusasetuksen 1 §:n mukaan kaikkea sellaista suunnitelmallista koulutusta, jonka tarkoituksena on ylläpitää ja lisätä henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista sekä tukea terveydenhuollon toimintaa. Työhön perehdytystä ja työnohjausta eikä esimerkiksi lääkäreiden meetingeja tai osastokokouksia tms. ei lasketa mukaan täydennyskoulutukseen.

Täydennyskoulutusta koskevan lainsäädännön keskeinen sisältö, määritelmät ja ohjeet valtakunnallisesti seurattavista ja tilastoitavista tiedoista käyvät ilmi Kunnallisen työmarkkinalaitoksen yleiskirjeestä 11/2004.

Täydennyskoulutustietoja seurataan vuosittain

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa edellytetään, että terveydenhuollon toimintayksiköt seuraavat täydennyskoulutuksen toteutumista, täydennyskoulutukseen osallistumista siitä aiheutuvia kustannuksia osana terveydenhuollon toimintayksiköiden seurantajärjestelmiä, esimerkiksi henkilöstökoulutusrekisterin ja henkilöstöraportin avulla.

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tehtävänä on kerätä toimintayksiköiden seurantatietojen pohjalta vuosittain terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutusta koskevat määrälliset ja kustannustiedot sekä raportoida kehityksestä.

Kunnallinen työmarkkinalaitos keräsi vuoden 2004 terveydenhuollon täydennyskoulutusta koskevat tiedot kuntiin ja kuntayhtymiin helmikuussa 2005 lähettämällään nettiedustelulla. Yhteenveto tiedustelun tuloksista sekä tiedustelulomake ovat muistion liitteissä 1 ja 2.

Tiedustelu aiheutti kuntayksiköissä paljon työtä ja viimeiset vastaukset saatiin vasta toukokuussa. Heti tiedustelun alkuvaiheessa kävi ilmi, että monissa kunnissa ja kuntayhtymissä ei vielä ollut valmiuksia vuoden 2004 täydennyskoulutustietojen ilmoittamiseen säästöjen edellyttämällä tarkkuudella. Kirjanpito- ja seurantajärjestelmät olivat vielä useissa tapauksissa puutteelliset tai keskeneräiset. Erityisesti ongelmia tuotti kustannustietojen kerääminen ja raportointi. Kunnilta ja kuntayhtymiltä saadun palautteen mukaan vuoden 2005 osalta täydennyskoulutustiedot saataneen jo kattavammin.

Hotti

1.6.2005

Täydenniskoulutuksen piiriin kuuluva henkilöstö

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan seurantavelvoite koskee vain hallinnonalalla ”terveydenhuolto” työskentelevää henkilöstöä, mutta sen sisällä kaikkia henkilöstöryhmiä. Seurantavelvoite ei siis koske esimerkiksi sosiaalitoimen vanhainkodeissa työskentelevää terveydenhuoltohenkilöstöä. Sosiaalitoimeen vastaava täydenniskoulutuslainsäädäntö tulee voimaan elokuun 2005 alussa. Niissä kunnissa ja kuntayhtymissä, joissa sosiaalitoimi ja terveydenhuolto on yhdistetty, oli vaikeuksia ilmoittaa täydenniskoulutustiedot pelkästään terveydenhuollon osalta.

Tilastokeskuksen kunta-alan palkat- rekisterin mukaan lokakuussa 2003 terveydenhuollon henkilöstöä työskenteli 291 kunnassa tai kuntayhtymässä yhteensä 126 000 henkilöä. Tiedusteluun vastanneista kunnista tai kuntayhtymistä 245 ilmoitti palveluksessaan olevan terveydenhuollon henkilöstöä yhteensä 123 000 henkilöä. Vastausprosentiksi tuli siten 84 ja tiedustelu kattaa 97 % koko kunta-alan terveydenhuollon henkilöstöstä.

Täydenniskoulutukseen osallistui 2/3 henkilöstöstä

Selvityksen mukaan täydenniskoulutukseen osallistui vuonna 2004 kaksi kolmasosaa terveydenhuollon koko henkilöstöstä. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten täydenniskoulutusta annettiin lääkäreille, hammaslääkäreille ja muulle yliopistokoulutetulle sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstölle.

Ilmoitetut tiedot ovat mitä todennäköisimmin vähimmäismääriä, sillä kaikissa kunnissa ja kuntayhtymissä ei vielä ollut yhtenäistä täydenniskoulutuksen seurantajärjestelmää vuoden 2004 täydenniskoulutustietojen osalta. Osassa kuntayksiköistä tiedot eivät olleet saatavissa kaikkien toimintayksiköiden tai henkilöstöryhmien osalta. Lisäksi joissain kuntayksioissä erityisesti sisäisen täydenniskoulutuksen tiedot oli tilastoitu vaillinaisesti.

Taulukko 1: Täydenniskoulutukseen osallistuneiden lukumäärä vuonna 2004.

Ammattiryhmä	Koko henkilöstön lukumäärä	Täydenniskoulutukseen osallistuneet:	
		Lukumäärä	%-osuus
Lääkärit ja hammaslääkärit	13 327	10 679	80,1
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulu- tai opistoasteen tutkinto (mm. sairaanhoitajat)	50 603	35 789	70,7
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai kouluasteen tutkinto (mm. perushoitajat)	26 659	16 864	63,3
Yliopistokoulutettu muu terveydenhuoltohenkilöstö (mm. psykologit)	3 871	3 153	81,5
Muu henkilöstö (mm. tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	28 233	12 451	44,1
Kaikki yhteensä	122 692	79 194	64,5

Hotti

1.6.2005

Täydenniskoulutusta keskimäärin 4,2 päivää/koulutukseen osallistunut

Täydenniskoulutuksen määrälle ei ole asetettu sen enempää vähimmäis- kuin enimmäismääriä. Koulutuksen tarve voi vaihdella vuosittain mm. työyhteisön toimintojen kehittämisvaiheesta ja henkilön ammatillisesta koulutuksesta ja tehtävästä riippuen huomattavastikin puoleen tai toiseen. Valtioneuvoston 11.4.2002 antamassa periaatepäätöksessä terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi todettua, keskimäärin 3-10 täydenniskoulutuspäivää vuodessa voidaan pitää yhtenä täydenniskoulutuksen lähtökohtana.

Täydenniskoulutuspäivät tuli ilmoittaa työpäivinä ja vajaat työpäivät tuli summata kokonaisiksi päiviksi. Tiedustelun mukaan täydenniskoulutuspäiviä oli vuonna 2004 keskimäärin 4,2 yhtä koulutuksessa ollutta henkilöä kohden laskettuna. Täydenniskoulutuspäiviä oli keskimäärin eniten lääkäreillä, hammaslääkäreillä sekä yliopistokoulutetulla muulla terveydenhuoltohenkilöstöllä. Todellisuudessa täydenniskoulutuspäivien määrä on keskimäärin suurempi tietojen puutteellisesta tilastoitumisesta johtuen.

Taulukko 2: Täydenniskoulutuspäivien määrä keskimäärin koulutuksessa ollutta henkilöä kohden vuonna 2004.

Ammattiryhmä	Täydenniskoulutuspäiviä keskimäärin/koulutettu
Lääkärit ja hammaslääkärit	6,8
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulu- tai opistoasteen tutkinto (mm. sairaanhoitajat)	4,5
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai kouluasteen tutkinto (mm. perushoitajat)	2,9
Yliopistokoulutettu muu terveydenhuoltohenkilöstö (mm. psykologit)	6,0
Muu henkilöstö (mm. tuki-, toimisto- ja tietopalveluhenkilöstö)	2,8
Kaikki keskimäärin	4,2

Täydenniskoulutuksen välittömät kustannukset lähes 30 miljoonaa euroa – koulutusajan palkat lisäksi 60 miljoonaa euroa

Kokonaiskustannuksiin tuli tiedustelussa laskea mukaan täydenniskoulutuksesta aiheutuneet välittömät kulut eli kurssimaksut, kouluttajien palkkiot, päivärahat, matka- ja majoituskulut sekä mahdollisten sijaisten palkat. Kustannuksiin ei laskettu täydenniskoulutukseen osallistuvan henkilöstön koulutusajan palkkoja. Tiedustelulomakkeella kustannustiedot pyydettiin erittelemään ammattiryhmittäin. Jos tämä ei ollut mahdollista, pyydettiin kustannukset ilmoittamaan kokonaissummana.

Hotti

1.6.2005

Täydennyskoulutuksen kustannuksista saatuihin tietoihin tulee suhtautua suurella varauksella. Yhteensä noin viidesosan täydennyskoulusta saaneen osalta ei pystytty ilmoittamaan kustannuksia ollenkaan. Näiden joukossa oli mm. muutamia henkilöstömäärältään merkittäviä sairaanhoitopiirejä ja kananterveysyön kuntayhtymiä. Vielä useammassa tapauksessa eli noin 40 % täydennyskoulutuksessa olleen osalta kustannuksia ei pystytty erittelemään ammattiryhmittäin, koska sellainen seuranta ei ollut käytössä. Se mitä kustannuksiin on laskettu mukaan, vaihteli myös suuresti. Osassa kustannuksissa saattoi olla mukana vain kurssimaksut, osa ei pystynyt ilmoittamaan matkakuluja jne. Useassa tapauksessa sijaisten palkat puuttuivat ilmoitetuista kustannuksista kokonaan.

Tiedustelun mukaan täydennyskoulutuksen välittömät kustannukset olivat keskimäärin henkilöä kohden laskettuna 348 euroa vuonna 2004. Kustannukset on laskettu vain niiden kuntien ja kuntayhtymien osalta, jotka ovat ilmoittaneet sekä täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärän että siitä aiheutuneet kustannukset. Jos näin saadut keskimääräiset kustannukset henkilöä kohden kerrotaan kaikkien täydennyskoulutukseen osallistuneiden henkilöiden yhteismäärällä, saadaan täydennyskoulutuksen välittömiksi kokonaiskustannuksiksi noin 30 miljoonaa euroa vuonna 2004. Täydennyskoulutustietojen vaillinaisesta seurannasta johtuen voidaan arvioida, että tämä kokonaiskustannus on todellista kustannusta alhaisempi.

Kustannuksia seurataan monissa kunnissa ja kuntayhtymissä tulos- tai toimintayksiköittäin eikä esimerkiksi ammattiryhmittäin. Täydennyskoulutuksen kustannukset kerätään jatkossa kokonaiskustannuksina ilman ammattiryhmittäistä erittelyä.

Edellä mainitut kustannukset eivät sisällä täydennyskoulutukseen osallistuneiden koulutusajan palkkoja. Täydennyskoulutuksesta aiheutuneita kokonaiskustannuksia laskettaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon koulutukseen osallistumisen vuoksi menetetty työpanos. Koulutusajan palkat on tässä laskelmassa saatu kertomalla koulutuksessa olleiden arvioitu keskimääräinen päiväpalkka keskimääräisillä täydennyskoulutuspäivillä ja kertomalla saatu tulos täydennyskoulutukseen osallistuneiden lukumäärällä. Näin laskien menetety työpanoksen kustannuksiksi vuonna 2004 saadaan ilman välillisiä työvoimakustannuksia noin 47 miljoonaa euroa ja välilliset työvoimakustannukset mukaan lukien noin 60 miljoonaa euroa.